

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดการศึกษาดังต่อไปนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๓ หลักการและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๒.๑.๔ รูปแบบการมีส่วนร่วม

๒.๒ การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

๒.๒.๒ แนวทางของการบริหาร

๒.๒.๓ องค์ประกอบของการบริหาร

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

สถิตย์ กองคำ กล่าวถึง การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารเป็นการที่บุคคลและกลุ่มมีความรับผิดชอบและความผูกพันทางใจต่อองค์กรเพื่อความสำเร็จของเป้าหมายต่างๆ ถ้าหากได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้นมาด้วยตนเองไม่ว่าจะเป็นหลักการหรือวิธีการย่อมมีคุณค่าแก่กระบวนการพัฒนางานองค์กรทั้งสิ้น^๑

พงศ์พันธ์ แก้วหาวงษ์ การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมของบุคคลต่างๆ ในการตัดสินใจ การดำเนินการ ร่วมคิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหา และร่วมประเมินผลใน

^๑สถิตย์ กองคำ, เทคนิคการบริหารการศึกษา, (นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา, ๒๕๔๒), หน้า ๓๕.

กิจการใดๆ ที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อพัฒนา ความสามารถของตนเองและเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต ตามวัตถุประสงค์ที่กลุ่มบุคคลได้ร่วมกันกำหนดไว้^๒

นิรินทรชัย พัฒนพงศา ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^๓

ธรรมนูญ ศิริวัฒนาโรจน์ กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดในการแสวงหาทางเลือกและมีอำนาจในการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ มีความรับผิดชอบในทุกขั้นตอนของการจัดทำโครงการเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น^๔

จิณฉัตร ปะโคทั้ง กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลหรือคณะบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์การ ดำเนินการร่วมกันและมีความเกี่ยวข้องกันจนเกิดความผูกพันต่อสมาชิกและองค์การเพื่อให้เกิดผลทั้งตนเองและหน่วยงาน^๕

เมตต์ เมตต์การุณจิต กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนในกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล การเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้รับประโยชน์ในด้านการนำความรู้ ความสามารถ (Talent) และทักษะ (Skill) ของคนในองค์กรหรือท้องถิ่นเข้ามาใช้ประโยชน์ต่อสังคม^๖

วันฉัตร ทิพย์มาศ กล่าวถึง การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดตัดสินใจ แก้ปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วม

^๒พงศ์พันธ์ แก้วหาญ, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา อำเภอนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐), หน้า ๔๐.

^๓นิรินทรชัย พัฒนพงศา, **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง**, (กรุงเทพมหานคร : ๕๙๘ Print, ๒๕๔๖), หน้า ๔.

^๔ธรรมนูญ ศิริวัฒนาโรจน์, “การจัดทำแผนพัฒนาเครือข่ายระดับตำบลของกองทุนหมู่บ้านในตำบลเพชรชมพู กิ่งอำเภอสัมปหาร จังหวัดกำแพงเพชร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓.

^๕จิณฉัตร ปะโคทั้ง, “รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่นโรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๐.

^๖เมตต์ เมตต์การุณจิต, **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและข้าราชการ**, (กรุงเทพมหานคร : ปุ๊คพอยท์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖.

เกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน
ติดตามการปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง”^๗

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่บุคคลได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดง
ความคิดเห็น วางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมิน ร่วมปรับปรุงพัฒนา
กิจการต่างๆ ของหน่วยงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

๒.๑.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าว ถึง การมีส่วนร่วมในการบริหาร คือ วิธีการบริหารที่
ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการได้เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่างๆ เช่น
การมีส่วนร่วมในการวางแผนช่วยเสนอข้อคิดเห็นเพื่อประกอบการตัดสินใจของนักบริหารตลอดจนให้
โอกาสและมีอิสระกับกลุ่มที่ตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมายนโยบายที่มอบหมายไว้อย่างกว้างๆ”^๘

ชินรัตน์ สมสืบ ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมเป็นสิทธิ (Right) และเป็นเอกสิทธิ์ (Privilege) ในฐานะสิทธิ
จะต้องได้รับการเคารพและให้เกียรติในฐานะเอกสิทธิ์จะต้องไม่ถูกบังคับ (Enforce) และครอบงำ
(Manipulate) ทั้งสองประการนี้ต้องเกิดจากบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดไม่มีใครจะเป็น
หุ่นเชิดในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒. การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นผลรวมของข้อมูลผูกมัดจากคนบน
พื้นฐานของความเชื่อที่ว่าโครงการเป็นของพวกเขาเพื่อพวกเขาและโดยพวกเขาที่แสดงออกมาในรูป
พฤติกรรมร่วมเป็นการแสดงพฤติกรรมของผลประโยชน์ร่วม ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นประชาชน
สามารถเรียนรู้ได้ถูกสอนและถูกแนะนำแต่ก็ไม่ได้ทำเพื่อผลประโยชน์ของคนอื่น

๓. การมีส่วนร่วมคือส่วนสำคัญของกระบวนการบริหาร การพัฒนาชนบทการมี
ส่วนร่วมจะถูกดำเนินการใน ๒ บริบท คือ นักบริหารการพัฒนาจะต้องรู้ในสิ่งที่ประชาชนมุ่งหวัง
(Aspiration) และต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น (Articulation) ประการที่สองโครงการพัฒนา
ต้องให้ความรู้ประชาชนต้องเข้าใจในโครงการถึงทรัพยากรที่จำเป็นและประเด็นต่างๆ ที่เกิดขึ้นจาก
โครงการ

๔. การมีส่วนร่วมคือเครื่องชี้วัดการพัฒนาชนบทการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
ระดับพื้นฐานในการพัฒนาชนบทยิ่งมากและเข้มข้นเท่าใด แสดงว่าผลประโยชน์ของการพัฒนาจะตก
แก่ประชาชนมากขึ้นเท่านั้น การมีส่วนร่วมจำเป็นสำหรับความสำเร็จของการพัฒนาชนบทซึ่งจะ
ต้องการมีส่วนร่วมจริงๆ ไม่ใช่เพียงอย่างหยาบๆ หรืออย่างตื้นๆ เป็นเรื่องของ การอาสาสมัครเป็นผล
ของทางเลือกที่ประชาชนจะต้องทำสิ่งต่างๆ เพื่อตัวพวกเขาเองการเกิดแนวความคิดการมีส่วนร่วม
เป็นการเกิดจากประชาชนเองเพื่อเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันในการพัฒนาชนบทและเสนอความ

^๗วันฉัตร ทิพย์มาศ, **หลักการบริหารและการจัดการศึกษา**, (นครศรีธรรมราช : ไร่ไหม พรินต์ติ้ง จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๓.

^๘ธงชัย สันติวงษ์, **หลักการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๑๓๘.

ต้องการของประชาชนโดยตรงซึ่งเป็นการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นกระบวนการบริหารโดยมีความสำคัญมาก^๙

อำนาจ สิทธิแสง ได้กล่าวถึง แนวคิดในเรื่องของลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนและสรุปได้เป็นหัวข้อของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะองค์กรท้องถิ่นและเป็นตัวแทนของประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา คือ

๑. มีส่วนร่วมในการคิด ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

๒. มีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน

๓. มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิบัติงาน

๔. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

๕. มีส่วนร่วมในการประเมิน

๖. มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ^{๑๐}

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้กล่าวถึงแนวคิดของการมีส่วนร่วมว่าเกิดจากแนวความคิดที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่

๑. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลที่บังเอิญพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

๒. ความเดือดร้อนและความไม่พอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือกระทำการร่วมกัน

๓. การตกลงร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่มหรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา การตัดสินใจร่วมกันจะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น^{๑๑}

เบญจา แสงมะลิ ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมการติดต่อประสานงาน ระหว่างครูกับผู้ปกครองว่าเป็นสิ่งสำคัญไม่แต่ผลที่จะได้รับในทันทีทันใดเท่านั้น แต่มีประโยชน์ต่อทางโรงเรียนและชุมชนการติดต่อของครูกับผู้ปกครองมีหลายวิธี เช่น การเยี่ยมเยียนบ้านอย่างไม่เป็นทางการ การ

^๙ชินรัตน์ สมสืบ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบท, (กรุงเทพฯ: มหาวชิราวุธวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙) หน้า ๑๕

^{๑๐}อำนาจ สิทธิแสง, “สภาพการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์”, รายงานการศึกษาค้นคว้าการศึกษามหาบัณฑิต, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓), หน้า ๘๙.

^{๑๑}นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, “กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน”, (ม.ป.ท., ๒๕๔๗), หน้า ๑๘๓.

เยี่ยมโรงเรียนของผู้ปกครองการสนทนาติดต่อทางโทรศัพท์ การเยี่ยมเยือนของผู้ปกครองอย่างเป็นทางการและการประชุมสังสรรค์ เป็นต้น^{๑๒}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิดที่หน่วยงานต้องการให้บุคลากรในหน่วยงานของตนมีส่วนร่วมในการทำงาน เช่น การร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมตัดสินใจ การปฏิบัติงานตามนโยบาย ร่วมรับผิดชอบทำให้ทุกคนในหน่วยงานมีส่วนร่วมในการบริหารงานซึ่งจะทำให้บุคลากรเกิดความสำนึกรับผิดชอบในกิจการงานต่างๆ ของหน่วยงานร่วมกันซึ่งจะนำพามาซึ่งความสำเร็จอย่างดี

๒.๑.๓ หลักการและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ธนวัฒน์ ปิ่นแก้ว ได้กล่าวถึงลักษณะทฤษฎีการมีส่วนร่วม ๕ ทฤษฎี ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียนเพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา การขัดแย้งในการปฏิบัติ และถ้าจะให้ผลดี ผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจ แจ่มแจ้ง สรุปได้ว่า การเกลี้ยกล่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนได้ โดยเฉพาะการเกลี้ยกล่อมเป็นเรื่องที่ต้องตรงกับความต้องการที่ประชาชนพอใจอยู่แล้ว

๒. ทฤษฎีการสร้างขวัญคนในชาติ คนเรามีความต้องการทั้งทางกายและทางใจ ถ้าคนเรามีขวัญดี ผลการทำงานนั้นก็สูงตามไปด้วย ถ้าขวัญไม่ดีผลการทำงานก็จะต่ำ ทั้งนี้เนื่องจากขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่างๆ นั่นเอง การสร้างขวัญให้ดีขึ้น พยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบให้ทราบข้อเท็จจริง เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีก็จะเกิดความสำคัญในการรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีต่อหน่วยงานทั้งในส่วนที่บุคคลและขวัญของกลุ่ม จะเห็นได้ว่าขวัญของคนเรา โดยเฉพาะของคนที่มีขวัญดีนั้นย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เช่นกัน

๓. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม ปัจจัยประการหนึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความรู้สึกรักชาตินิยม เรื่องผลประโยชน์ของชาติ ที่มีความพอใจในชาติของตน พอใจในเกียรติภูมิ จงรักภักดีต่อท้องถิ่น

๔. ทฤษฎีสร้างผู้นำ การสร้างผู้นำจะช่วยให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มคนจิตใจไปยังเป้าหมายประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำพลวัตร คือ เป็นผู้นำที่เคลื่อนไหว ทำงานเพื่อพัฒนาอยู่เสมอ ส่วนผู้นำที่ไม่ดี คือ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ เรียกว่า ผู้นำนินสอ ผลของการสร้างทฤษฎีผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดีย่อมจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง

^{๑๒} เบญญา แสงมาลี, การพัฒนาเด็กปฐมวัย, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ , ๒๕๔๕), หน้า ๑๐๔ - ๑๐๕.

๕. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร การใช้ระบบบริหารราชการในการระดมความร่วมมือ เป็นวิธีหนึ่งที่ยั่งยืนและใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุด ในเรื่องการบริหารเพราะธรรมชาติของคนถ้าทำงานด้วยความสมัครใจ ไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็จะเป็นไปตามนโยบาย และความจำเป็นของรัฐ ดังนั้น การใช้แบบบริหารราชการเป็นการยับยั้งให้ปฏิบัติงานตามนโยบายเพื่อบรรลุถึงเป้าหมาย^{๑๓}

อนันต์ ธีรธรรมานุกูล ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในทฤษฎีองค์การว่าเป็นการจัดระบบที่ให้ออกาสแก่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมขององค์การผู้ใต้บังคับบัญชาจะรู้สึกว่ามีเสรีภาพในการให้ความคิดเห็นและคำปรึกษาลักษณะเช่นนี้ผู้บริหารจะทำงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นกลุ่มมากกว่าจะทำงานกันเป็นรายคน การประชุมกลุ่มมีส่วนช่วยให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจปรับปรุงการสื่อสารส่งเสริมความร่วมมือและช่วยแก้ไขข้อขัดแย้งของปัญหาของผู้บริหารในการประชุมกลุ่มจะเป็นการขึ้นการปรึกษาหารือในการประชุมและรักษาสภาพให้เป็นไปในลักษณะที่สร้างสรรค์และปรับตัวเพื่อแก้ปัญหา^{๑๔}

วันฉัตร ทิพย์มาศ ได้กล่าวถึง แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ว่าประกอบด้วย ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของชนในชาติ ทฤษฎีสร้างความรู้สึกร่วมกัน ทฤษฎีการสร้างผู้นำ ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร^{๑๕}

สรุปได้ว่า หลักในการมีส่วนร่วมควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมีความเป็นประชาธิปไตย มีการร่วมแสดงความคิดเห็นรับฟังความคิดเห็นเข้าร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมให้ความสำคัญกับทุกฝ่ายเพื่อเป็นแรงกระตุ้นในการปฏิบัติกิจกรรมของหน่วยงานให้สำเร็จไปด้วยดี

๒.๑.๔ รูปแบบของการมีส่วนร่วม

เฉลียว บุรีภักดี และคณะ ได้กล่าวถึง รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยสรุปดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันโดยฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่ามีอำนาจมากกว่า

^{๑๓} ธนวัฒน์ ปิ่นแก้ว, แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๙), หน้า ๒๑ - ๒๒.

^{๑๔} อนันต์ ธีรธรรมานุกูล, การบริหารโปรแกรมวิชาแบบมีส่วนร่วมตามทัศนะของผู้บริหารคณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชาและอาจารย์ผู้สอนกรณีศึกษาสถาบันราชภัฏจันทรเกษม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕.

^{๑๕} วันฉัตร ทิพย์มาศ, หลักการบริหารและการจัดการศึกษา, (นครศรีธรรมราช : ไทม์ พรินติ้ง จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๓.

๒. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย ลงมาว่าต้องการอะไร โดยรัฐไม่รู้ความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

๓. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุก ขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางการแก้ปัญหาและความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย^{๑๖}

ปรัชญา ศรีภา ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น ๓ ลักษณะคือ

๑) รูปแบบที่ให้ความสำคัญเชิงเนื้อหา กล่าวคือ รูปแบบนี้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ร่วมในการตัดสินใจ กำหนดแผนเข้าร่วมในการกระทำ และรับผลประโยชน์ตลอดจนเข้าร่วมในการประเมินผลการกระทำ

๒) รูปแบบที่ให้ความสำคัญในการจัดรูปความสัมพันธ์ หรือรูปแบบองค์กร ซึ่งการมีส่วนร่วมอาจเกิดจากความสมัครใจหรืออาจเกิดจากการถูกชักจูงหรือเกิดจากการบังคับ ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นไปได้ทั้งในรูปแบบมีตัวแทนหรือไม่มีตัวแทนก็ได้

๓) รูปแบบที่ให้ความสำคัญในรูปแบบของกิจกรรม ในรูปแบบนี้จะเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะแบบแข่งขัน แบบไม่แข่งขันหรือแบบเฉื่อยชาก็ได้^{๑๗}

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้เสนอรูปแบบกระบวนการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑) การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการสำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

๒) การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและการบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

๓) การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มการพึ่งตนเองและควบคุมทางสังคม

๔) การได้รับประโยชน์ ประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์ในชุมชนในพื้นที่เท่าเทียมกัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้^{๑๘}

สรุปได้ว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมมีหลายประการ เช่น การมีส่วนร่วมในการออกเงิน การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ การมีส่วนร่วมในการประชุม การมีส่วนร่วมในการคัดค้าน

^{๑๖} เฉลิยว บุรีภักดี และคณะ , **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน** , (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑๕.

^{๑๗} ปรัชญา ศรีภา, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๐), หน้า ๓๓.

^{๑๘} World Health Organization, อ้างถึงใน รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (สงขลา : นาคิลป์, ๒๕๕๓), หน้า ๑๙๗.

๒.๒ การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๒.๒.๑ ความหมายการบริหาร

มัลลิกา ต้นสอน ได้ให้ความหมายของการบริหาร(Administration) ว่าหมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบายการสั่งการการอำนวยการการสนับสนุนและการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^{๑๙}

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้คำจำกัดความ การบริหาร และหน้าที่ของนักบริหารไว้ว่าการบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นนักบริหารมีหน้าที่ วางแผน จัดองค์การ อำนวยการ ควบคุมทรัพยากรบุคคล และทรัพยากรอื่นๆ ให้ดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้^{๒๐}

สิริภพ เหล่าลาภะ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑) คำว่า “บริหาร” มาจากภาษาบาลีว่า ปริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปณฺหํ ปริหริตฺถํ สมฺมตฺโต” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบ หรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Administer และ Administration แปลความหมาย คือ การปกครอง ดำเนินการ อำนวยการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^{๒๑}

โสภา มัดลิ่ง ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ เพื่อ เป็นแนวทางมาสร้างงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผลตามเป้าหมายของกระบวนการที่วางไว้^{๒๒}

สัมพันธ์ ภูไพบูลย์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสนองตอบความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๒๓}

บุญยง สุขตากร ได้สรุปความหมายของการบริหารไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้^{๒๔}

^{๑๙}มัลลิกา ต้นสอน, **การจัดการยุคใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : เอกซเปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^{๒๐}พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๓๔.

^{๒๑}สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^{๒๒}โสภา มัดลิ่ง, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนชุมชนแออัดริมฝั่งกรุงเทพมหานคร”, **การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๕๑), หน้า ๗.

^{๒๓}สัมพันธ์ ภูไพบูลย์, **องค์การและการจัดการ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พิกษ์อักษร, ๒๕๔๒), หน้า ๑๖.

^{๒๔}บุญยง สุขตากร, “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเซนต์อัสสัมชัญบางกอก เขตบางนา กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยพระนคร, ๒๕๕๐), หน้า ๙.

สรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ในการนำทรัพยากรทาง การบริหาร ต่างๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการจัดการผ่านกระบวนการทางการบริหารคือ การวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

๒.๒.๒ แนวทางของการบริหาร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้แนวทางการบริหารการศึกษา ระดับ ก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

- ๑) ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- ๒) ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- ๓) ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก
- ๔) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศที่อบอุ่น
- ๕) จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการโดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
- ๖) จัดประสบการณ์ตรงให้เด็กเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง ๕ มีโอกาสสังเกตสำรวจ เล่น ค้นคว้า ทดลอง และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- ๗) จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของกับเด็กและกับผู้ใหญ่
- ๘) จัดให้มีความสุข มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่ม และครูริเริ่ม
- ๙) จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่
- ๑๐) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต
- ๑๑) จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และเอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ๑๒) จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติและรักท้องถิ่น
- ๑๓) จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และบอกผลการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
- ๑๔) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- ๑๕) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก^{๒๕}

^{๒๕} กระทรวงศึกษาธิการ, แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระยะที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๔), หน้า ๔ - ๕.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้วางแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถึงคุณภาพการจัดบริการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเพื่อให้เป็นศูนย์เด็กเล็กที่น่าอยู่ ดังนี้

๑. มาตรฐานด้านปัจจัย ได้แก่

๑) สภาพแวดล้อมทางกายภาพของศูนย์เด็กเล็ก
๒) สภาพอากาศ มีสภาพอากาศที่ถ่ายเท ร่มรื่น สะอาดรวมถึงมีบรรยากาศภายในศูนย์เด็กเล็กซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอบอุ่น

๓) คุณสมบัติ และคุณภาพของบุคลากรที่ให้บริการ

๔) สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ประกอบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

๒. มาตรฐานด้านกระบวนการ

๑) กระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรม มีการวางแผนการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่เน้นในด้านการเตรียมความพร้อมของเด็กๆ ให้มีพัฒนาการในทุกๆ ด้านอย่างเหมาะสมกับสภาพของเด็กในแต่ละวัย

๒) การรายงานและประเมินผล ด้านการบริการและด้านตัวเด็ก โดยการจดบันทึกเกี่ยวกับสุขภาวะสุขภาพและพฤติกรรมต่างๆ

๓) การบริหารและการจัดการ มีโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน มีการรายงาน และตรวจสอบการทำงานของบุคลากรที่เหมาะสม มีการพัฒนาคุณภาพบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

๔) สุขภาพอนามัยและโภชนาการเด็กโดยเริ่มจากครูผู้ดูแลเด็ก ต้องมีสุขภาพแข็งแรง ดูแลความสะอาดทั้งของตนเองและเด็ก

๓. มาตรฐานด้านผลผลิต

คุณภาพของเด็กเน้นพัฒนาการของเด็กทุกด้าน คือ ด้านร่างกายให้เด็กมีสุขภาพแข็งแรง น้ำหนักและส่วนสูงเหมาะสม พัฒนาการทางสังคมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ใช้ชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ และจิตใจเหมาะสมตามวัย ใช้ภาษาและทักษะที่จำเป็นได้ มีคุณธรรมและจริยธรรม^{๒๖}

สรุปได้ว่า แนวทางการบริหารการศึกษา คือ การส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สนองความต้องการ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม

๒.๒.๓ องค์ประกอบของการบริหาร

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ใน ๖ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒) ด้านบุคลากร ๓) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ๔) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ๕) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ ๖) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยดังนี้

^{๒๖} กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, คู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กที่น่าอยู่สู่เมืองไทย แข็งแรง, (กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๙), หน้า ๑๒ – ๑๖.

๑) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๑.๑ ความหมายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

อุทัย บุญประเสริฐ ให้ความหมายการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การบริหารการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ตามมาตรา ๓๙ มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปยังคณะกรรมการ^{๒๗}

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กล่าวถึง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การบริหารโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก^{๒๘}

ปรัชญา เวสารัชช์ กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ต้องมีทัศนคติที่เหมาะสมกับอาชีพ มีจิตวิญญาณที่เสียสละเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน และต้องมีปริมาณและความชำนาญเฉพาะในปริมาณที่เหมาะสม^{๒๙}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การวางแผนการจัดการศึกษา การประเมินผลการใช้เงิน การแก้ปัญหาการบริหารจัดการ การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาระบบบริหาร การจัดสรรงบประมาณการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๑.๒ ความสำคัญของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงความสำคัญ ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การสร้างความเชื่อมั่นกับประชาชน ซึ่งสิ่งที่จะสร้างความเชื่อมั่นได้ดีที่สุดคือคุณภาพการศึกษา และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษามากที่สุด คือ สิ่งที่เกิดในห้องเรียน ไม่ใช่งบประมาณ จึงต้องเน้นที่ครูดี ซึ่งมีคุณสมบัติคือ ๑) รักเด็ก ๒) รู้วิชาที่สอนเป็นอย่างดี ๓) หาวิธีสอนเพื่อให้เด็กทุกคนเรียนรู้ได้มากที่สุด ๔) มีอุดมการณ์ที่จะเป็นครู และ ๕) มีคุณธรรม^{๓๐}

^{๒๗}อุทัย บุญประเสริฐ, “การบริหารโรงเรียนตามแนวคิดแบบเดิมและแบบใหม่”, วารสารครูศาสตร์, ๓๑(๑) : ๖๓ - ๗๓ : กรกฎาคม - ตุลาคม, ๒๕๔๕.

^{๒๘}กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป., หน้า ๔.

^{๒๙}ปรัชญา เวสารัชช์, หลักการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, ๒๕๔๕), หน้า ๗๓.

^{๓๐}สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : เพลิน สตุติโอ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย นั้นต้องคำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม เพื่อโอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาครอบครัวเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ ให้กับเด็กยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็กโดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่างๆ ในการเรียนรู้ที่สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัวชุมชน และสถานศึกษา^{๓๑}

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นั้นมีความสำคัญมากเพื่อพัฒนาเด็กอย่างเป็น ระบบ เพื่อโอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาครอบครัวเด็ก โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญ

๑.๓ ขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กระทรวงศึกษาธิการ ได้วางขอบข่าย ภารกิจการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ การบริหารด้านงานวิชาการ การบริหารด้านงานงบประมาณ การบริหารด้านงานบุคคล และการบริหารด้านงานทั่วไป^{๓๒}

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ โดยแบ่งการบริหารออกเป็น ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล ดังนี้

๑. ด้านการบริหารงาน ประกอบด้วย

๑.๑ การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๑.๒ การย้าย/รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๑.๓ การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๑.๔ การให้บริการ ใ้รอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์และส่งเสริม

พัฒนาการเรียนรู้

๑.๕ คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๒. ด้านการบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย

๒.๑ งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครอง

ท้องถิ่น

^{๓๑} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป., หน้า ๘ – ๑๐.

^{๓๒} กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๓๓ - ๖๔.

- ๒.๒ งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๓ งบประมาณรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- ๒.๔ การจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๕ การเบิกจ่ายงบประมาณ
- ๓. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย
 - ๓.๑ การสรรหา/เลือกสรร และการปรับสถานภาพ
 - ๓.๒ การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - ๓.๓ การกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ สวัสดิการ
 - ๓.๔ การประเมินผลการปฏิบัติงาน
 - ๓.๕ การพัฒนาบุคลากร^{๓๓}

วันชัย ดนัยตโมนุช และไกร เกษทัน กล่าวถึงขอบข่ายงานด้านการบริหาร ว่าประกอบด้วยงาน ๕ ด้านด้วยกัน คือ ๑) งานธุรการและสารบรรณ ๒) งานทะเบียน สถิติและรายงาน ๓) งานอาคารสถานที่ ๔) งานกิจการนักเรียนและบริการ และ ๕) งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน^{๓๔}

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึง ขอบข่ายการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ๑) การพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วน ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ และคุณธรรม ๒) การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย มีความรู้และทักษะพื้นฐานเป็นคนดีของสังคม ๓) ความเสมอภาคทางการศึกษา ๔) การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรี และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และ ๕) ความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ^{๓๕}

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ

^{๓๓} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป., หน้า ๔ – ๑๒.

^{๓๔} วันชัย ดนัยตโมนุช และไกร เกษทัน, การกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาตามแนว พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๔๓), หน้า ๘๘ – ๙๒.

^{๓๕} สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, รายงานการติดตามการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปี ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร : เกลิน สตูดิโอ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๖๘ – ๖๙.

๒) ด้านบุคลากร

๒.๑ ความหมายบุคลากร

มานิต โตเผือก ได้ให้ความหมายของ บุคลากร หมายถึง การบริหารบุคลากร และบุคคลในสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบ รวมทั้ง การพิจารณาและนำเสนอการเลื่อนตำแหน่ง ส่งเสริมและดำเนินการทางวินัย วางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงานและการดูแลผลประโยชน์ของบุคลากร^{๓๖}

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้ความหมาย บุคลากร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากรในหน่วยงานเพื่อให้ได้บุคลากรมาปฏิบัติงานตามความต้องการ และปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมตั้งแต่ การกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนอัตรากำลัง การกำหนดค่าตอบแทน การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การพัฒนา การสร้างขวัญกำลังใจ การดำเนินการทางวินัย ตลอดจนถึงการให้พ้นจากหน่วยงาน^{๓๗}

บุญเกิด ทองรัตน์ ได้ให้ความหมาย บุคลากร หมายถึง งานบุคลากรหรือบุคคลในสถานศึกษา เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน มีความรับผิดชอบ รวมทั้งการพิจารณาและนำเสนอการเลื่อนตำแหน่ง ส่งเสริมและการดำเนินการทางวินัย วางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงาน และดูแลผลประโยชน์ของบุคลากร^{๓๘}

สุวัฒน์ เงินฉ่ำ ได้ให้ความหมาย บุคลากร หมายถึง กระบวนการบริหารเกี่ยวกับบุคลากรขององค์กร ตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การรับเข้าทำงาน การมอบหมาย และกำกับดูแลให้ทำงานได้ตามที่กำหนด การตอบแทนผลการทำงาน การประเมินผล และพัฒนาการควบคุมให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย และการให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน^{๓๙}

สรุปได้ว่า บุคลากร หมายถึง การพัฒนาบุคลากร สร้างขวัญกำลังใจ มีการกำหนดบุคลากร และร่วมสรรหา การประเมิน นิเทศติดตามบุคลากร

^{๓๖} มานิต โตเผือก, “สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๙), หน้า ๖๔.

^{๓๗} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , **แบบประเมินตามแนวบัญญัติ ๑๐ ประการ** , (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๑), หน้า ๗.

^{๓๘} บุญเกิด ทองรัตน์ , “ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๗), หน้า ๖๘.

^{๓๙} สุวัฒน์ เงินฉ่ำ **แนวคิดเรื่องการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา เอกสารการบริหารเขตพื้นที่การศึกษา : เพื่อคุณภาพการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์ ,๒๕๔๕) หน้า ๖๘.

๒.๒ ความสำคัญของบุคลากร

ธงชัย สันติวงษ์ ให้ความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า การบริหารบุคลากรเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดของหน้าที่ทางด้านการบริหารงานบุคลากร และยังเป็นรากฐานที่เกี่ยวข้องไปในงานทุกด้านขององค์กร ซึ่งย่อมถือว่า การบริหารงานบุคลากรไม่ควรจะเป็นเพียงการบริหารเกี่ยวกับคนของหัวหน้างาน หรือไม่ควรเป็นเพียงงานด้านบุคลากรที่มอบหมายให้เป็นความรับผิดชอบของแผนกใดแผนกหนึ่งเท่านั้น^{๔๐}

พะยอม วงศ์สารศรี ให้ความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า มีความสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) ช่วยพัฒนาองค์กรเป็นสื่อกลางในการทำงานขององค์กร เมื่อองค์กรได้บุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวย่อมทำให้องค์กรเจริญเติบโตและพัฒนายิ่งขึ้น ๒) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กรที่ปฏิบัติงาน ๓) ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ ถ้าการบริหารงานบุคคลดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพแล้วย่อมไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กร และผู้ปฏิบัติงานทำให้สภาพสังคมโดยรวมมีความสุข

วิชัย โสสุวรรณจินดา กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า การบริหารงานบุคลากรที่ดีจะช่วยให้องค์กรมั่นคง และเจริญเติบโต ซึ่งเป็นผลจากการได้บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเข้ามาทำงานกับองค์กร มีขวัญและกำลังใจที่ดี เกิดความจงรักภักดีในองค์กร และลดความขัดแย้งระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับองค์กร ส่งผลให้ส่วนรวมมีความสุข

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กล่าวถึงความสำคัญของบุคลากรไว้ว่า บุคลากร เป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารการศึกษา ในกระบวนการบริหารจึงได้กำหนดให้การบริหารงานด้านบุคลากร เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหาร ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถดึงดูดและบำรุงรักษาคนดี มีความรู้ความสามารถไว้ในหน่วยงานให้มากที่สุดและนานที่สุดเท่าที่หน่วยงานต้องการ การจะทำเช่นนั้นได้หน่วยงานจะต้องมีการบริหารงานบุคลากรที่ดีเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงาน^{๔๑}

สรุปได้ว่า บุคลากรมีความสำคัญที่สุดของการบริหารงาน เพื่อให้หน่วยงานมีเจริญเติบโตและพัฒนาขึ้น ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ ถ้าการบริหารงานบุคคลดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพแล้วย่อมไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างองค์กร

^{๔๐} ธงชัย สันติวงษ์ พุทธิกรรมผู้บริโภคนทางการตลาด, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๖), หน้า ๙.

^{๔๑} พะยอม วงศ์สารศรี องค์กรและการบริหารจัดการ, (คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต ๒๕๔๒), หน้า ๙.

^{๔๒} วิชัย โสสุวรรณจินดา, บรรยาภาศองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : วิ.เจ.พรินต์, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^{๔๓} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พุทธิกรรมเด็ก, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๔๐), หน้า ๗.

๑.๓ ขอบข่ายของบุคลากร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดขอบข่ายของงานบุคลากร ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ภารโรง และพนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น จะต้องมีความรู้ ความสามารถ บกพร่องหน้าที่ และความรับผิดชอบในการ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีศักยภาพในการจัดการศึกษา อบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็กได้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการด้วยความ เหมาะสมอย่างมีคุณภาพ^{๔๔}

อาคม จันสุนทร, และคนอื่น ๆ ได้กำหนดขอบข่ายของงานบุคคล ออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ

๑) การแสวงหาบุคลากรการเลือกสรรบุคคลเข้ามาทำงานเป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้า เลือกได้คนดีก็นับว่าดีไป ถ้าได้คนไม่ดีหรือทำงานไม่เป็น ไม่มีความรู้พอที่จะทำงานหรือไม่สามารถทำงาน ร่วมกับคนอื่นได้ ย่อมก่อให้เกิดผลเสียต่อองค์กร ฉะนั้นในการสรรหาบุคคลเข้ามาทำงานในโรงเรียนควรมี หลักในต่อไปนี้ ๑) เลือกคนดี ๒) เลือกคนที่เหมาะสมกับงาน

๒) การบำรุงรักษาบุคลากร เมื่อได้บุคลากรแล้วก็ต้องบำรุงให้บุคลากรอยู่ใน โรงเรียนให้นานที่สุด และตลอดเวลาที่อยู่ก็ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ การที่คนจะทำงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากที่สุดนั้น ต้องอาศัยแรงจูงใจหลายอย่าง เช่น (๑) สิ่งจูงใจเป็นวัตถุสิ่งของ ได้แก่ เงินและ สิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ (๒) สิ่งจูงใจที่เป็นโอกาส เช่น โอกาสที่จะมีชื่อเสียง เกียรติยศ อำนาจ ตำแหน่ง (๓) สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงานซึ่งอาศัยวัตถุเป็นหลัก ที่นั่งทำงานดีมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (๔) สิ่งจูงใจที่เป็นสภาพการทำงานที่ไม่เป็นวัตถุ เช่น บรรยากาศในโรงเรียนน่าอยู่ ทุกคนมีฐานะเท่าเทียม กันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา (๕) ควรจูงใจสร้างความรู้สึกรักเกิดกับครูทั้งหลาย (๖) การ สร้างขวัญที่ดีให้แก่ผู้ร่วมงานให้เกิดความรู้สึกว่าโรงเรียนอบอุ่น ได้รับความยุติธรรม มีความสนุก เพลิดเพลินอยู่กับงาน

๓) การพัฒนาบุคลากร คือ กรรมวิธีในอันที่จะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงาน ทั้งในด้านความคิด การกระทำ ความสามารถ ความรู้ ความชำนาญ และท่าทีต่าง ๆ

๔) การให้พ้นจากงาน การให้บุคลากรที่ทำงานไม่ได้ผล ขาดประสิทธิภาพใน การปรับปรุงงานตนเอง ให้พ้นจากหน้าที่ไปเป็นเรื่องปกติในต่างประเทศ แต่ในสังคมไทยเป็นเรื่องยาก สลับซับซ้อนมาก ยิ่งเป็นข้าราชการด้วยแล้ว เมื่อไม่มีความผิดอะไรก็จะให้บุคคลพ้นไปจากตำแหน่งทำได้ ยากมาก^{๔๕}

อลงกรณ์ คำแปงตัน กล่าวถึง ขอบข่ายของบุคลากรไว้ว่า ๑) การสร้างเจตคติ ที่ดีต่อเด็กพิเศษและโครงการเรียนร่วมของบุคลากร ๒) การคัดเลือกสรรหาบุคลากรที่มีความสามารถด้าน การศึกษาเพื่อปฏิบัติงานได้อย่างเพียงพอและเหมาะสม ๓) การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากรที่

^{๔๔} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**, ม.ป.ป., หน้า ๑๔.

^{๔๕} อาคม จันสุนทร, และคนอื่น ๆ, **การวางแผนการบริหารโรงเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภา, ๒๕๔๐), หน้า ๒๒๓.

เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๔) การเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม และ ๕) การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับค่าตอบแทน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของบุคลากรเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกสรรหาบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร

๓) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

๓.๑ ความหมายของอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

ศุภลักษณ์ สุนทรธ ได้ให้ความหมายอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม หมายถึง งานที่ดูแลบริเวณต่างๆ ของสถานศึกษา รวมไปถึงอาคารสถานที่ อาคารประกอบ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างของสถานศึกษา โดยรู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักส่งเสริมบำรุงสภาพที่มีอยู่ให้คงสภาพดีและสนองความต้องการได้เพียงพอ^{๔๖}

ยุพาวดี รัชดาพรณธิกุล ได้ให้ความหมายอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสร้างอาคาร การใช้ การบำรุงรักษา การควบคุมดูแลอาคารให้เกิดความปลอดภัย ความเพียงพอ และเหมาะสมแก่การศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้ความหมายของ อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง อาคารสถานที่ที่มีความมั่นคงแข็งแรงปลอดภัยแก่ผู้เรียน มีสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ภายในอาคารมีแสงสว่างเพียงพอและอากาศถ่ายเทสะดวก เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการติดตั้งอุปกรณ์และมีรั้วกันเป็นสัดส่วน

สรุปได้ว่า อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง การปรับปรุงซ่อมแซม วางแผนพัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม การดูแล ทรัพย์สิน และความปลอดภัย การจัดสภาพแวดล้อมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การตกแต่งห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้

^{๔๖} อลงกรณ์ คำแปงตัน , “การจัดการศึกษาแบบเรียนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาน่าน เขต ๑ อำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, ๒๕๕๗), หน้า ๑๑๗.

^{๔๗} ศุภลักษณ์ สุนทรธ “สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามบทบาทของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี,” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๐), หน้า ๓๘.

^{๔๘} ยุพาวดี รัชดาพรณธิกุล , “การสร้างแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มัธยมศึกษาเอกชนในเครือคาทอลิก กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** , (มหาวิทยาลัยศรี นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๐), หน้า ๒๖.

^{๔๙} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**, ม.ป.ป., หน้า ๒๑.

๓.๒ ความสำคัญของอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

สุทัศน์ ชุณหวิจิตร ได้ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ ไว้ดังนี้ ๑) บริเวณอาคารเรียนและทางเดิน บริเวณนี้ควรปลูกไม้ดอกสวยๆ งามๆ โดยเฉพาะหน้าอาคารเรียน ควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ใบที่มีความสวยงามที่มีอายุไม่ยืนยาวมากนัก หรือเป็นจำพวกไม้กระถางเพราะสะดวกต่อการย้ายและสับเปลี่ยนตามความเหมาะสมและฤดูกาล บริเวณริมทางเดินควรเป็นไม้ที่สวยงามเช่นกัน แต่ต้องมีความแข็งแรงทนทานพอสมควร และควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ที่เป็นพุ่มขนาดปานกลาง ๒) บริเวณที่พักผ่อนและสนามเด็กเล่น บริเวณนี้ประกอบด้วยศาลา ชุมนั่งเล่น สวนประดิษฐ์ ควรจัดให้เป็นสัดส่วนเน้นหนักไปในการร่มรื่นและสีสนของไม้ดอก ไม้ใบ สำหรับสนามเด็กเล่นนั้นอยู่ในบริเวณเดียวกัน แต่ต้องแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด รอบบริเวณควรปลูกไม้ประดับที่มีความทนทาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกล่าวว่า ความสำคัญของงานอาคารและสิ่งแวดล้อม สรุปได้ดังนี้ ๑) เป็นการบริหารงานที่ให้ความสะดวกแก่การดำเนินงานหลักของโรงเรียน ๒) เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านต่างๆ ของโรงเรียนเป็นไปโดยความสะดวกและมีประสิทธิภาพ ๓) เป็นการบริหารงานเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะรองรับความคิดและความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เช่น การเพิ่มหรือลดของจำนวนนักเรียน หรือการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ๔) เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อม และพอใจในการประกอบกิจกรรมนักเรียน ๕) เป็นการบริหารงานที่มีส่วนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรให้พร้อมที่จะปฏิบัติในหน้าที่

วิรัตน์ บัวขาว ได้ให้ความสำคัญของอาคารสถานที่ไว้ดังนี้ ๑) บริเวณโรงเรียน ควรปลูกพืชคลุมดินปลูกไม้ยืนต้น ไม้พุ่มต่างๆ หรือจัดสวนหย่อม พร้อมทั้งจัดให้มีที่นั่งพักผ่อน โดยอาศัยร่มเงาของต้นไม้ ปลูกไม้ดอกไม้ประดับไว้เพื่อความสวยงาม ร่มรื่น ร่มเย็นและน่าอยู่ ๒) สนามเด็กเล่นควรจัดให้มีลักษณะคล้ายธรรมชาติ โดยจัดเป็นเนินดินหรือจัดให้เป็นที่ยืนเล่นขึ้นลงบ้าง มีต้นไม้เล็กๆ ให้เด็กปีนป่ายรวมทั้งจัดเครื่องเล่นต่างๆ เช่น ชิงช้า กระดานลื่น บันไดโหน ราวโต้ ม้าหมุน เป็นต้น ๓) สนามกีฬาควรปรับปรุงพื้นที่ให้เรียบ สะอาด ไม่มีเศษแก้ว ต่อไม้ หนามที่เป็นอันตรายต่อเด็กได้ ๔) ถนนในบริเวณโรงเรียนควรยกให้สูงกว่าปกติ เพื่อมิให้น้ำท่วม ผิวถนนควรลาดยางหรือซีเมนต์ มีทางเท้าแยกไว้ต่างหาก ทางเดินที่เชื่อมระหว่างอาคารควรมีหลังคา ๕) รักษาบริเวณโรงเรียนให้สะอาดเรียบร้อยอยู่เสมอ โดยกำจัดขยะมูลฝอยอยู่เป็นประจำ ๖) จัดที่นั่งพักผ่อนให้เด็กได้นั่งพักผ่อน อ่านหนังสือ สนทนากับเพื่อนๆ ทำกิจกรรมร่วมกันในเวลาช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน ตอนพักกลางวัน หรือหลังเลิกเรียน ๗) ไม้ดอกไม้ประดับ เป็นสิ่งแวดล้อมที่สร้างความสวยงาม และศรีสง่าแก่โรงเรียน ควรปลูกให้ทั่วไปไม่ว่าริมทางเดินที่

^{๕๐} สุทัศน์ ชุณหวิจิตร, “การพัฒนาสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมคุณภาพศึกษาโดยใช้กิจกรรม ๕ ส. โรงเรียนบ้านจิวศิริราษฎร์บำรุง จังหวัดสกลนคร”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖), หน้า ๑๗.

^{๕๑} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, **แบบประเมินตามแนวบัญญัติ ๑๐ ประการ**, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๑), หน้า ๑๒.

ว่างต่างๆ บริเวณจุดเด่นของโรงเรียน อาจทำเป็นส่วนหย่อม ปลูกใส่ในกระถางหรือแขวนไว้ตามที่ต่างๆ เพื่อความสวยงาม น่าอยู่แก่โรงเรียนนี้

สรุปได้ว่า จากความสำคัญขออาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย เป็นสิ่งที่ส่งเสริมด้านวิชาการ ด้านบุคลากร มีส่วนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากรให้พร้อมที่จะปฏิบัติในหน้าที่

๓.๓ ขอบข่ายขออาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดขอบข่ายของ อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยประกอบด้วย การก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคาร สถานที่ และจัดภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคาร และภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็กเล็ก ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจไว้วางใจ การก่อสร้าง และพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ อันจะส่งผลต่อสุขภาพโดยตรงในการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อ สามารถลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุส่งเสริมความปลอดภัยให้กับเด็ก^{๕๓}

ยุพาวดี รัชดาพรณธิกุล กล่าวว่า ขอบข่ายขออาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๑) การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดจ้างอาคาร ๒) การใช้ การบำรุงรักษา ๓) การบริหารพื้นที่ อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๔) การจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ๕) การดูแล บำรุงรักษาอาคารสถานที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากสถานที่ของสถานศึกษา

อรุณ รักธรรม กล่าวว่า ขอบข่ายของ อาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๑) การรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินของราชการ ๒) การมอบหมายงานให้มีผู้รับผิดชอบโดยตรง ๓) การบริหารพื้นที่ อาคารสถานที่ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ๔) การจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ๕) การดูแล บำรุงรักษาอาคารสถานที่เข้ามาใช้ประโยชน์จากสถานที่ของสถานศึกษา

^{๕๒} วัชรินทร์ บัวขาว , “การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้โรงเรียนเมืองเสือ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** , (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑ - ๒๒.

^{๕๓} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**, ม.ป.ป., หน้า ๒๑ - ๒๖.

^{๕๔} ยุพาวดี รัชดาพรณธิกุล , “การสร้างแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนในเครือคาทอลิก กรุงเทพมหานคร” , **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต** , (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๔๐), หน้า ๒๖.

^{๕๕} อรุณ รักธรรม, **ทฤษฎีองค์การ ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประมวลชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร (หน่วยที่ ๑-๓)**, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๔๒.

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย เป็นงานที่เกี่ยวกับการสร้างอาคาร การใช้ การบำรุงรักษา การจัดภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมทั้งภายในอาคาร และภายนอกอาคาร ต้องคำนึงถึงความมั่นคงแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมและปลอดภัยแก่เด็ก

๔) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

๔.๑ ความหมายของวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของวิชาการว่า หมายถึง ภาระงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยเริ่มตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน การวิจัย การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ การนิเทศติดตาม การแนะแนว การจัดทำระบบประกันคุณภาพภายใน การประสานความร่วมมือ และให้ความรู้แก่ชุมชน ตลอดจนรายงานผลการจัดการเรียนการสอนต่อสาธารณชนด้วย

กมล ภูประเสริฐ กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังนั้นๆ ประกอบด้วยงานหลายๆ ด้านเกี่ยวกับหลักสูตร^{๕๗}

รุ่ง แก้วแดง กล่าวว่า งานด้านวิชาการ หมายถึง งานด้านการเรียนการสอนทั้งหมดนับตั้งแต่เรื่องหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การวัด ซึ่งในปัจจุบันอาจเรียกใหม่ว่างานด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน^{๕๘}

รุจิร ภูสาระ และจันทรานี สงวนนาม ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการหมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๙}

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ให้ความหมายว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารงานสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน^{๖๐}

^{๕๖} สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, แบบประเมินตามแนวบัญญัติ ๑๐ ประการ , (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๔๑), หน้า ๗.

^{๕๗} กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา , (กรุงเทพมหานคร : เมธีทิปส์, ๒๕๔๔), หน้า ๖.

^{๕๘} รุ่ง แก้วแดง, การประกันคุณภาพการศึกษา : ทุกคนทำได้ไม่ยาก, (กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช, ๒๕๔๔), หน้า ๕๑.

^{๕๙} รุจิร ภูสาระ และจันทรานี สงวนนาม , การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา , (กรุงเทพมหานคร : บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๕๖.

^{๖๐} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ , การบริหารงานวิชาการ , (กรุงเทพ มหานคร : ศูนย์สื่อเสริม กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

สรุปได้ว่า วิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริงด้วยการเรียนรู้นอกสถานที่ การเป็นวิทยากร การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๒ ความสำคัญวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการไว้ ดังนี้

๑. งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม เจตคติและค่านิยมให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม

๒. งานวิชาการเป็นตัวกำหนดปริมาณงานของโรงเรียน เมื่อโรงเรียนมีงานวิชาการมากปริมาณด้านอื่นๆ ย่อมมีมากตามไปด้วย

๓. งานวิชาการเป็นเครื่องกำหนดการจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นในรูปของงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จะจัดให้ตามสัดส่วนของปริมาณงานวิชาการของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นขึ้นอยู่กับปริมาณงานของโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านวิชาการ

๔. งานวิชาการเป็นเครื่องตัดสินคุณภาพของโรงเรียน การพิจารณาคุณภาพของโรงเรียนต้องอาศัยงานด้านวิชาการของโรงเรียน โดยพิจารณาวิธีการและผลผลิตของระบบงานวิชาการอันได้แก่ วิธีการสอนของครู การบริหารงานวิชาการ ผลสำเร็จของครูทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นต้น

๕. งานวิชาการเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานหลักในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการ กระตุ้นและส่งเสริมให้ครูร่วมมือกันในการปรับปรุงงานวิชาการของโรงเรียนอยู่เสมอ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักวางแผน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมบังคับบัญชา การวินิจฉัยสั่งการ การมอบหมายงานให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุจุดหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๖๑}

อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง กล่าวว่า งานที่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาต้องดำเนินการในโรงเรียนมีอยู่ ๖ งาน งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดส่วนงานอื่นเป็นงานสนับสนุนให้การดำเนินการงานวิชาการสมบูรณ์ยิ่งขึ้นซึ่งโรงเรียนสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร^{๖๒}

อดิสร เนาวนนท์ และสมพงษ์ สิงหะพล กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักและหัวใจภารกิจของโรงเรียนส่วนงาน

^{๖๑}ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ , การบริหารงานวิชาการ , (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๖), หน้า ๓๓.

^{๖๒}อัญชลี โพธิ์ทอง และสมศักดิ์ คงเที่ยง , หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษาการประถมศึกษา , (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๘), หน้า ๒๔๓.

อื่นๆสนับสนุนให้งานหลักนี้ดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ โดยที่งานวิชาการมีเป้าหมายสำคัญเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่กำหนดขึ้น^{๖๓}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ความสำคัญว่า การบริหารวิชาการถือว่าเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ส่วนงานอื่นๆ ถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญรองลงมาและเป็นงานสนับสนุน ผู้บริหารที่ยึดเอางานวิชาการเป็นหลักในการบริหารและมีความเป็นผู้นำทางวิชาการจะนำไปสู่ความสำเร็จ^{๖๔}

จันทราณี สงวนนาม กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งส่วนการบริหารด้านอื่นๆ นั้นแม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกันแต่ก็เป็นเพียงส่วนเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทในการบริหารจะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร^{๖๕}

สรุปได้ว่า งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรในสถานศึกษาถือว่าเป็นงานหลักที่มีความสำคัญของสถานศึกษาซึ่งมีขอบข่ายอย่างกว้างขวางจำเป็นที่ผู้บริหารและครูทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบมีความชัดเจนในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆในสถานศึกษาและร่วมกันในการปรับปรุงและพัฒนาการงานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

๔.๓ ขอบข่ายของวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

อารีย์ เอมโอด กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ ๕ ด้านดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร
๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน
๓. ด้านการนิเทศภายใน
๔. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา
๕. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา^{๖๖}

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ไว้ ๕ งาน ดังต่อไปนี้

^{๖๓}อดิศร เนาวนนท์ และสมพงษ์ สิงหะพล , เอกสารประกอบการสอนผู้นำทางวิชาการ , (นครราชสีมา : คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๗), หน้า ๔๕.

^{๖๔}สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , คู่มือปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๗), หน้า ๑๖๓.

^{๖๕}จันทราณี สงวนนาม , ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา , (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๓.

^{๖๖}อารีย์ เอมโอด, “การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ ๑ และ ๒ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต ๓ ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต , (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๒๕๔๘), หน้า ๒๒.

๑. งานวิชาการได้แก่การจัดทำโครงการสอนแผนการสอนและคู่มือประมวล การเรียนการสอนการจัดทำสถิติข้อมูลจัดทำนโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจัดทำแผน ดำเนินงานหรือธรรมนูญโรงเรียนจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการและอื่นๆ

๒. งานจัดการเรียนการสอนได้แก่การบริหารการศึกษาสำหรับคนพิการด้อย โอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ (มาตรา ๑๐) จัดการศึกษาโดยต่อนโยบายของชาติและความ ต้องการของท้องถิ่น (มาตรา ๑๕) จัดตารางสอนจัดชั้นเรียนจัดครูเข้าสอนและจัดสอนซ่อมเสริมและ อื่นๆ

๓. งานพัฒนา และส่งเสริมการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่น (มาตรา ๒๗) พัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (มาตรา ๓๐) จัดหาและ พัฒนาสื่อการเรียนการสอน และให้บริการแก่ครูคัดเลือกหนังสือแบบเรียนตามที่กระทรวงศึกษาธิการ อนุมัติจัดหาวิทยากร และแหล่งประกอบการฝึกงานจัดบริการห้องสมุดและที่อ่านหนังสืออื่นๆ

๔. งานวัดและประเมินผล ได้แก่ จัดการประเมินผลการเรียนรู้ผู้เรียนโดย สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบความรู้ควบคู่กระบวนการเรียนการสอน (มาตรา ๒๖) และดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (มาตรา ๔๘)

๕. งานอื่นๆ ได้แก่ ให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ทางวิชาการของสถานศึกษาตามสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ หน่วยงานภายนอกที่ทำการประเมิน (มาตรา ๕๐) ส่งเสริมและดำเนินงานเกี่ยวกับสิทธิการจัด การศึกษาของครอบครัวและชุมชน (มาตรา ๑๒)^{๖๗}

กมล ภูประเสริฐ กล่าวว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย

๑. การบริหารหลักสูตร
๒. การบริหารการเรียนการสอน
๓. การบริหารประเมินผลการเรียน
๔. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา
๕. การบริหารพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ
๖. การบริหารการวิจัยและพัฒนา
๗. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ
๘. การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการ
๙. การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา^{๖๘}

^{๖๗} สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๓), หน้า ๑๐๐ - ๑๑๑.

^{๖๘} กมล ภูประเสริฐ, การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : เมธีทิพย์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๖.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้กล่าวถึงขอบข่ายงานวิชาการได้ดังนี้

๑. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการโครงการสอนบัณฑิตการสอบ
๒. การจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้แก่การปฏิบัติงานการจัดตารางสอนการจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดการเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน เป็นต้น
๓. การจัดบริการสอน ได้แก่ การจัดสื่อการสอนการจัดห้องสมุดการนิเทศการสอน เป็นต้น

๔. การจัดวัดผลและประเมินผล

๕. การติดตามผลขอบข่ายของงานวิชาการ^{๖๙}

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดหลักการและแนวคิดในการนำภารกิจตามกฎหมายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติโดยการยึดหลักการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาสำหรับงานด้านวิชาการ กล่าวคือ สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับการกระจายอำนาจจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านวิชาการที่กำหนดไว้ในกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือมติคณะรัฐมนตรีในเรื่องดังต่อไปนี้^{๗๐}

๑. การวางแผนงานด้านวิชาการ
๒. การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
๓. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
๔. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
๕. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
๖. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
๗. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
๘. การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
๙. การนิเทศการศึกษา
๑๐. การแนะแนวการศึกษา
๑๑. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
๑๒. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
๑๓. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

๑๔. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

^{๖๙} ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, *การบริหารงานวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๘.

^{๗๐} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, *การบริหารการศึกษาที่เป็นนิติบุคคล*, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๙), หน้า ๗-๘.

๑๕. การจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา

๑๖. การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

๑๗. การพัฒนาและสื่อเทคโนโลยี

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรประกอบด้วย การบริหารหลักสูตร การบริหารการเรียนการสอน การบริหารประเมินผลการเรียน การบริหารพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ และการบริหารการวิจัยและพัฒนา

๕) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

๕.๑ ความหมายการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

จันรอล เงินคำ ได้กล่าวถึง ความร่วมมือกับชุมชน หมายถึง การประสานงานและร่วมมือระหว่างองค์กรหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อช่วยกันรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อเยาวชน โดยรวมถึงโปรแกรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้รับผลประโยชน์สูงสุดจากหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เช่น บริการสุขภาพ การรักษาพยาบาล แหล่งความรู้ และทรัพยากรต่างๆ ในชุมชนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการนักเรียนในด้านต่างๆ กิจกรรมในรูปแบบนี้ประกอบด้วยหลายกิจกรรมที่สามารถทำได้ เช่น

๑. การให้บริการข่าวสารเกี่ยวกับบริการสุขภาพ วัฒนธรรม สถานที่พักผ่อนหย่อนใจบริการสังคมสงเคราะห์ต่างๆ ในชุมชน แก่ครอบครัวนักเรียน

๒. การให้ข้อมูลข่าวสารในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนที่เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนและส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของโรงเรียน

๓. การประสานระหว่างหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ในชุมชนเพื่อช่วยเหลือและบริการครอบครัวนักเรียนได้ทุกด้าน

๔. การบริการสังคมโดยนักเรียน ผู้ปกครอง และโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้นเป็นการช่วยเหลือชุมชน

๕. การมีส่วนร่วมของศิษย์เก่าเพื่อนักเรียนในปัจจุบัน^{๗๑}

วาม ดุลยากร ได้ให้ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและเป็นองค์กรในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาชุมชนนั้นโรงเรียนกับชุมชน จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดจะต้องพึ่งพากันทั้งสองฝ่ายเพื่อประโยชน์ร่วมกัน

พงศ์พันธ์ แก้วหาวงค์ ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่า บุคคลผู้ให้การอบรม เลี้ยงดู คุ้มครอง ปกป้อง ดูแล รักษา ส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนที่อยู่ในปกครอง ซึ่งได้แก่ บิดา มารดา ญาติพี่น้อง หรือผู้อุปการะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดำเนินการ ร่วม

^{๗๑}จันรอล เงินคำ, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา”, **การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๓), หน้า ๕๐-๕๙.

^{๗๒}วาม ดุลยากร “ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาลต่อการจัดการเรียนการสอนที่พึงประสงค์ : กรณีศึกษาโรงเรียนบรรจจรัตน์ จังหวัดลพบุรี”, **วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๕๑.

คิด ร่วมฟัง ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสำรวจปัญหา ร่วมลงทุน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไขปัญหา และร่วมประเมินผลในกิจการใดๆ ที่ส่งผลกระทบในตัวนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม^{๗๓}

สุวรรณา รุทธนานุรักษ์ ได้ให้ความหมายของงานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชนว่า หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนวางแผนการจัดระบบการใช้เวลาในการปฏิบัติงานให้ได้ ประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพด้านงานสัมพันธ์ชุมชนในสถานศึกษา เช่น การดำเนินงานที่ เกี่ยวกับสมาคม ผู้ปกครองและครู การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การให้บริการแก่ชุมชน ทั้งในด้านความรู้ งานอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมของโรงเรียน^{๗๔}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง การจัด กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ การประสานความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ การประชาสัมพันธ์ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก การเชิญวิทยากรปราชญ์ชาวบ้าน การบูรณาการในการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

๕.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนา การศึกษาของชาติดังนั้น โรงเรียนซึ่งเป็น สถาบันหนึ่งในสังคม (Social Institution) เช่นเดียวกับบ้าน เป็นตัวแทนของสถาบันครอบครัว โรงเรียนจัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของสังคมในด้านการบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกของ สังคมนั้นๆ^{๗๕}

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจาก ทุกภาคส่วน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าต้อง คำนึงถึงการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการใช้ต้นทุน ทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่เด็กเล็ก ที่จะทำให้มีการ ส่งเสริมการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของ สังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การบริหารจัดการศึกษาของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการ พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่ มาตรฐานการ

^{๗๓} พงศ์พันธ์ แก้วหาวงศ์, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในสถานศึกษา อำเภอนองสองห้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต , (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๐), หน้า ๔๑.

^{๗๔} สุวรรณา รุทธนานุรักษ์ , “การบริหารเวลาของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นสังกัด กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๐), หน้า ๙.

^{๗๕} เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, อ้างถึงใน กิตติ กรทอง, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัด การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๒), หน้า ๔๕.

บริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ก้าวหน้า^{๗๖}

บุญชู ภาสินนท์ ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วม ว่าเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย^{๗๗}

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน นั้นมีความสำคัญมากเพราะการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับใน สังคม จำเป็นต้องมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

๕.๓ ขอบข่ายของการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กล่าวว่า บุคคล ครอบครัวย องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษา และศาสนา สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ดังนี้ ๑) ด้านวิชาการ ๒) ด้านอาคารสถานที่ ๓) ด้านงบประมาณ ๔) ด้านบุคลากร และ ๕) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน^{๗๘}

ศุภลักษณ์ สูงนารถ กล่าวไว้ว่าขอบข่ายของด้านความสัมพันธ์กับชุมชนมีดังนี้ ๑) การสนับสนุนโครงการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ๒) การให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน ๓) สนับสนุนการจัดกิจกรรมสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ๔) การประชุมรับทราบปัญหาของผู้ปกครอง ๕) การช่วยเหลือหรือการให้ข่าวสารสถานศึกษาแก่ผู้ปกครอง และ ๖) การสร้างความสัมพันธ์และการจัดกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษา^{๗๙}

สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร กล่าวไว้ว่า ขอบข่ายของงานสัมพันธ์กับชุมชนมีดังนี้ ๑) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ๒) การร่วมกิจกรรมของชุมชน โรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและองค์กรต่างๆ ตามเทศบาลและวันสำคัญ ๓) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ให้ครอบคลุมงานของโรงเรียนและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ ๔) การให้บริการแก่ชุมชน รวบรวมข้อมูล

^{๗๖} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**, ม.ป.ป., หน้า ๔๖.

^{๗๗} บุญชู ภาสินนท์, “ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาภาคเหนือ เขต ๓”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, ๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

^{๗๘} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**, ม.ป.ป., หน้า ๔๗ – ๕๑.

^{๗๙} ศุภลักษณ์ สูงนารถ , “สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลในจังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๐), หน้า ๔๐.

เกี่ยวกับบุคลากร การบริการทางวิชาการ และ ๕) การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนต่างๆ ในท้องถิ่น^{๘๐}

สรุปได้ว่า ขอบข่าย การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจาก ทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ๑) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ๒) การร่วมกิจกรรมของชุมชน ๓) สนับสนุนการจัดกิจกรรมสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ ๔) การให้บริการทางวิชาการ

๖) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

๖.๑ ความหมายของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

รุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน ให้ความหมายของเครือข่าย หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล จนเกิดปฏิสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนสิ่งของหรือข้อมูลข่าวสารขึ้น ซึ่งจะมีความกว้างขวางน้อยกว่าเพียงใดขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์และการเชื่อมโยงของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล^{๘๑}

ประกายทิพย์ วงศ์หอม ให้ความหมายของเครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง การเชื่อมโยงร้อยรัด เอาความพยายามและการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างเป็นระเบียบ

ประเวศ วะสี ได้อธิบายไว้ว่า ในบริบทของสังคมไทยในอนาคตสังคมจะประกอบด้วย กลุ่มหรือชุมชนที่เชื่อมโยงกันเป็นตาข่ายสังคม (Social network) เช่นเดียวกันกับโครงสร้างของเซลล์สมอง โดยแต่ละชุมชน นอกจากประกอบด้วยบุคคลที่เป็นบุคคลเรียนรู้แล้วชุมชนก็จะเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้แต่ละชุมชนก็จะเชื่อมโยงกับชุมชนอื่นเกิดเป็นตาข่ายการเรียนรู้ที่มีพลังทางปัญญาสูงยิ่ง และเป็นสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้น คือ โลกแห่งความเป็นชุมชนที่ทุกคนมีความหมาย รวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนและเชื่อมโยงเป็นตาข่ายโครงสร้างใหม่ในโลก การเชื่อมโยงถักทอของชุมชนเป็นเครือข่ายจะเกิดพลังทางสังคมที่แก้ไขปัญหาที่ยากๆ ทำให้เศรษฐกิจเข้มแข็ง สังคมเข้มแข็ง เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงและยั่งยืน^{๘๓}

สรุปได้ว่า การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การระดมทุน การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเครือข่าย การช่วยเหลือติดต่อผู้มีความรู้มามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา การติดตามประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย

^{๘๐}สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร , **มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร** , (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๒), หน้า ๗๑.

^{๘๑}รุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน “เครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน”, **วิทยานิพนธ์การศึกษาศุภบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๖.

^{๘๒}ประกายทิพย์ วงศ์หอม , “เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๙.

^{๘๓}ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน ภาติ ชุนนนท์, “การศึกษาแนวทางการบริหารงานแนะแนวโดยการสร้างเครือข่ายของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑ – ๒๒.

๖.๒ ความสำคัญของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยว่าเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งใน ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค^{๘๔}

รศ.นิกร หงส์พนัส กล่าวถึงความสำคัญของการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับบ้านว่า โรงเรียนต้องมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบเกี่ยวกับการให้ข่าวสารข้อมูล โดยมีผู้ประสานงานติดตามตอบคำถามในกรณีที่มีปัญหาระหว่างโรงเรียนและบ้าน เช่น โทรศัพท์สายด่วนตอบปัญหา ปรัชญาเกี่ยวกับสภาพจิตใจและปัญหาทางการศึกษาของผู้เรียน เพื่อทำให้เกิดการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้และสื่อสารอย่างถูกต้องในแนวทางเดียวกันจากโรงเรียนสู่บ้าน^{๘๕}

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า การตั้งเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนจะช่วยให้แต่ละชุมชนมีกิจกรรมและเป้าหมายการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพราะยึดโยงซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังช่วยให้ชุมชนนำสิ่งดีมาแลกเปลี่ยนกัน ดังจะทำให้ชุมชนได้รับการอุดหนุนในประเด็นที่เป็นจุดอ่อน ซึ่งอาจนำความเสียหายมาสู่ชุมชนได้ ยิ่งมีการขยายเครือข่ายกว้างเท่าใด จะยิ่งทำให้เกิดความหลากหลายในการแบ่งปันสิ่งที่เป็นประโยชน์มากขึ้นเท่านั้น

สรุปได้ว่า การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความสำคัญมาก เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

^{๘๔} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป., หน้า ๕๗.

^{๘๕} รศ.นิกร หงส์พนัส, โรงเรียน : การผสมผสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน, วารสารครูศาสตร์, ๓๙ - ๔๐ (ม.ป.ท.).

^{๘๖} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ , ดัชนีชุมชนยั่งยืน ต้องวัดที่ “ถักทอ” และ “สานต่อ” , (กรุงเทพมหานคร : สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา, ๒๕๕๔), หน้า ๓.

๖.๓ ขอบข่ายของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดขอบข่ายของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด สถานีอนามัย โรงพยาบาล ศาสนสถาน สถาบันการศึกษาต่างๆ ชมรม/สมาคม ต่างๆ^{๘๗}

ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ ได้กล่าวถึงขอบข่ายของเครือข่ายไว้ ดังนี้

๑) เครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด ไม่ว่าพัฒนาถึงระดับใด บุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์การเครือข่ายมีกรอบความคิดเกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายใกล้เคียงกัน ในด้าน ความรู้ ความสามารถ ความคาดหวังของเครือข่าย

๒) องค์กรเครือข่ายไม่มีลำดับชั้น การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเครือข่าย เป็นไปในลักษณะแนวนอนแต่ละองค์กรเป็นอิสระต่อกัน การเชื่อมระหว่างองค์กรอาจไม่เท่ากัน^{๘๘}

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นอำเภอ สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด สถานีอนามัย โรงพยาบาล ศาสนสถาน สถาบันการศึกษา

๒.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุกัญญา สยามประโคน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา” พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับ ๑ ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับคือ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมวิชาการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมและลำดับสุดท้าย คือ ด้านหลักสูตร ๒) ผู้ปกครองที่มีอายุ อาชีพและรายได้ของผู้ปกครองต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนผู้ปกครองที่มีเพศ ระดับการศึกษา สูงสุดและสถานภาพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน^{๘๙}

^{๘๗} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**, ม.ป.ป., หน้า ๕๗ – ๕๘.

^{๘๘} ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์, “การสร้างเครือข่ายการพัฒนา”, **วารสารพัฒนาชุมชน**, ๓๘(๑) : ๓ – ๔ : มกราคม ๒๕๔๙.

^{๘๙} สุกัญญา สยามประโคน, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา”, **วิทยานิพนธ์ครุศา สตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๑), หน้า ๘๘ - ๙๒.

กิตติ กรทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ” พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป ๒) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามสถานภาพทางเพศ พบว่าไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน และอาชีพต่างกัน พบว่ามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาแตกต่างกัน ๓) ปัญหาพบว่าผู้ปกครองไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำงาน ต้องการเงิน ไม่ได้รับเอกสาร กิจกรรมมาก คิดว่าไม่จำเป็น ป่วย ติดธุระ ส่วนข้อเสนอแนะคือ ให้จัดหาอาสาสมัครช่วยเหลือศูนย์ฯ ให้สมาคมผู้ปกครองและครูช่วยประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ กับผู้ปกครอง กำหนดวันปฐมนิเทศไว้ล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปกครองได้เตรียมตัว จัดกิจกรรมให้น้อยลงเพื่อลดค่าใช้จ่ายโดยทำแผ่นพับหรือเอกสารทุกๆ ๑ เดือน เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับข่าวสาร จัดทำข้อมูลที่คิดว่ามีความจำเป็นสำหรับผู้ปกครองไว้ในศูนย์ฯ เพื่อให้ความสำคัญของเด็ก^{๓๐}

สมพงษ์ ศรีสนิท ได้ทำการวิจัยเรื่อง “สภาพปัจจุบันและความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ๑) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ ๖๗.๒๐ อายุไม่เกิน ๓๐ ปี ร้อยละ ๒๕.๕๐ สำเร็จการศึกษาในระดับชั้นต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ ๔๘.๐๐ ๒) สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามลำดับ ๓) ความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความต้องการมีส่วนร่วมในด้านบุคลากร และการบริการจัดการอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน และด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ตามลำดับ ๔) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีสภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผู้ที่มีอายุต่างกันมีสภาพปัจจุบันและความต้องการการมีส่วนร่วม

^{๓๐}กิตติ กรทอง, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ”, **วิทยานิพนธ์ครุศา สตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘ - ๑๑๑.

และรายด้านในการจัดการศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสภาพปัจจุบันและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมและรายได้ไม่ต่างกัน^{๙๑}

วรลักษณ์ นันตะรี ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโนนศิลาอาสน์ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า ๑) สภาพปัจจุบัน การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านโนนศิลาอาสน์ พบว่า โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ส่วนที่เหลือมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับอยู่ในระดับปานกลาง ๑ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ๒) ผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนศิลาอาสน์ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ (AIC) และการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นหลัก มีขั้นตอนในการดำเนินงาน คือ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติ โดยได้ร่วมกันจัดกิจกรรมใน ๒ ด้าน ได้แก่ ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านการเรียนการสอน เพื่อไปพัฒนาการเรียนการสอน ตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน ๔ มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ ๔ ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน มาตรฐานที่ ๕ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ ๖ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนอย่างหลากหลาย และมาตรฐานที่ ๗ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน ซึ่งผลการจัดกิจกรรมทำให้คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโนนศิลาอาสน์เพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน^{๙๒}

วิณา แผ่นทอง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี” พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชน และด้านบุคลากร ๒) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี จำแนกตามอายุ ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีอายุ ต่ำกว่า ๓๐ ปี แตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุ ๔๑ - ๔๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ กลุ่มที่มีอายุ ๓๐ - ๔๐ ปี แตกต่างกับ

^{๙๑}สมพงษ์ ศรีสนิท, “สภาพปัจจุบันและความต้องการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๓), หน้า ๕๕ - ๖๐.

^{๙๒}วรลักษณ์ นันตะรี, “การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโนนศิลาอาสน์ อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑๕ - ๑๑๘.

กลุ่มที่มีอายุ มากกว่า ๔๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และกลุ่มที่มีอายุ ๓๐ - ๔๐ ปี แตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุ ๔๑ - ๔๕ ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ อาชีพ ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ แตกต่างกับกลุ่มที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว กลุ่มที่มีอาชีพเอกชน และกลุ่มที่มีอาชีพอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ระดับการศึกษา ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับกลุ่มที่มีการศึกษาปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท แตกต่างกับกลุ่มที่มีรายได้ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท และกลุ่มที่มีรายได้ มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท แตกต่างกับกลุ่มที่มีรายได้ มากกว่า ๑๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ สถานภาพ ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่เป็นบิดา - มารดา แตกต่างกับกลุ่มที่เป็นปู่ย่า - ตายาย และกลุ่มที่เป็นญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ การพักอาศัย ในภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ แตกต่างกับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก และกลุ่มที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง กับกลุ่มที่อาศัยอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีการจัดการเรียนการสอนมาก และกลุ่มที่มีการจัดการเรียนการสอนปานกลาง แตกต่างกับกลุ่มที่มีการจัดการเรียนการสอนน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมพบว่า กลุ่มที่มีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมาก แตกต่างกับกลุ่มที่มีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปานกลาง และกลุ่มที่มีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อย ส่วนกลุ่มที่มีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กปานกลาง แตกต่างกับกลุ่มที่มีความต้องการในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้อย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนจำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน^{๙๓}

พิมพา หมั่นเดช ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย” พบว่า ๑) สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตพื้นที่อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนการใช้กล้ามเนื้อใหญ่ (แขน ขา ลำตัว) เช่น การเคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกาย การออกกำลังกายกลางแจ้ง อยู่ในระดับมาก และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการพัฒนาการด้านร่างกายของผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับน้อย ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสนับสนุนสื่อเพื่อส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ เช่น ซีดีเพลง เครื่องเล่นดนตรีอยู่ในระดับ

^{๙๓} วิภา แพนทอง, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดลพบุรี”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๔ - ๑๒๕.

มาก และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการพัฒนาอารมณ์ จิตใจของเด็กผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับน้อย ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมจัดกิจกรรมด้านประสบการณ์ ด้านสังคมโดยฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันอยู่ในระดับมาก และมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานกับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ด้านสังคมของเด็กผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย ด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อหาความต้องการในการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาด้านสติปัญญาอยู่ในระดับมากและมีส่วนร่วมในการกำหนดและจัดทำแผนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาด้านสติปัญญาผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระดับน้อย ๒) ข้อเสนอแนะการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากการสัมภาษณ์พบว่า หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญและให้ความชัดเจนในเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ซึ่งโน้มน้าวให้ผู้ปกครองมองเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้ปกครองมีความเต็มใจและอยากเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาอย่างแท้จริงและกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองว่า สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างเต็มศักยภาพและควรมีการจัดสรรงบประมาณ ค่าตอบแทน ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าพาหนะหรืออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อเป็นการเสริมแรงหรือจูงใจให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมีกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ^{๙๔}

นงลักษณ์ คำแสน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า ๑) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๕๙ อายุน้อยกว่า ๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๓๗ การศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๓๑ อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๕๐ และรายได้ส่วนบุคคลต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐๐ ๒) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ในภาพรวมการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมีส่วนร่วมด้านส่งเสริมการจัดการศึกษามีระดับมากเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ตามลำดับ ๓) ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า ผู้ปกครองที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ส่วนบุคคลต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี ไม่แตกต่างกัน และผู้ปกครองที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

^{๙๔}พิมพา หมั่นเดช, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเขตพื้นที่ อำเภอมะสอย จังหวัดเชียงราย”, **วิทยานิพนธ์ครุศา สดรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๒๒ - ๑๒๕.

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๙๕}

สายทอง บุญครองศิลป์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง ๖ ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านบริหารจัดการ ด้านงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

๒.๑ เพศต่างกัน อายุต่างกัน ระดับการศึกษาต่างกัน และรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๒.๒ อาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน^{๙๖}

กรรณิการ์ สุตตาชาติ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์” พบว่า ๑) ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุของผู้ปกครองโดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ด้านการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ๓) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง โดยรวม ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ๔) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม

^{๙๕} นงลักษณ์ คำแสน, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลแก้ง อำเภอดงขุดม จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, ๒๕๕๔), หน้า ๗๑ - ๗๗.

^{๙๖} สายทอง บุญครองศิลป์, “ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๕), หน้า ๘๓ - ๙๐.

ของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอาชีพของผู้ปกครอง โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการ และด้านกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ๕) ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านอื่นๆ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก^{๙๗}

สุขพรรษา พะโรงรัมย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี” พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ได้การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านการจัดการจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านบุคลากรตามลำดับ ๒) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของผู้ปกครอง โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๓) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๙๘}

จุฑารัตน์ ยะตะนัง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง” พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การบริหารจัดการศูนย์ พัฒนา เด็กเล็ก การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และคุณภาพเด็ก สภาพปัญหาที่พบ คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการขาดแคลนงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้เสริมพัฒนาการเด็ก ตลอดจนฐานะทางครอบครัวที่ยากจนและขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง ส่วนแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ควรมีการประชุมหารือร่วมกัน

^{๙๗} กรรณิการ์ สุตตาชาติ, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์”, *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๕), หน้า ๑๑๔ - ๑๑๗.

^{๙๘} สุขพรรษา พะโรงรัมย์, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี”, *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๖), หน้า ๙๙ - ๑๐๖.

ระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อกำหนดกิจกรรมโครงการร่วมกัน การรวมศูนย์ในแต่ละตำบลให้เป็นศูนย์เดียวและและควรจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพิ่มขึ้น^{๙๙}

ทอฝัน บุญเพ็ง ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการ การศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดยโสธร ” พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดยโสธร ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการประสานงาน ด้านการจัดสรรทรัพยากร และ ด้านการประเมินผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ๒) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ของผู้ปกครองโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕ ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๔ ด้าน ๓.๑) ด้านการวางแผนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีความคิดเห็นในโครงการต่างๆ และควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเป้าหมายและทิศทางในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๓.๒) ด้านการประสานงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเน้นในการประสานงานกับผู้ปกครองให้มากขึ้นและต่อเนื่อง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมส่งเสริมการใช้กิจกรรมสื่อสารและประสานงานกับครูประจำชั้น ๓.๓) ด้านการจัดสรรทรัพยากรผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาและจัดสรรทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณหรือบุคคล เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น ๓.๔) ด้านการประเมินผล ผู้ปกครองมีโอกาสนในการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการของโรงเรียนน้อยมากทั้งนี้เพราะขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการของการประเมินผล^{๑๐๐}

นิสากร นานรัมย์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการบริหาร การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดสุวรรณคีรีวงศ์ องค์การบริหารส่วนตำบลพยุ่ง อำเภอตอน จาน จังหวัดกาฬสินธุ์” พบว่า ๑) สภาพการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการบริหารการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดสุวรรณคีรีวงศ์ องค์การบริหารส่วนตำบลพยุ่ง อำเภอตอน จาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ๕ ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ในการเผยแพร่การจัดกิจกรรมของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสุวรรณคีรีวงศ์ การมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสุวรรณคีรีวงศ์ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสุวรรณคีรีวงศ์กับชุมชนและเครือข่าย และการเสนอ แนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ

^{๙๙} จุฑารัตน์ ยะตะนัง, “การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งชาติ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง”, **วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**(๒) ๗๓ – ๘๓ : ตุลาคม ๒๕๕๖ – มีนาคม ๒๕๕๗.

^{๑๐๐} ทอฝัน บุญเพ็ง, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตจังหวัดยโสธร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๗), หน้า ๑๔๖ - ๑๕๐.

บริหารงานทั่วไป ๒) ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการบริหารจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดสุวรรณคีรีวงศ์ องค์การบริหารส่วนตำบลพยุ่ง อำเภอตอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา ๒ กลยุทธ์ คือการประชุมปฏิบัติการและการนิเทศภายใน ปรากฏว่า กลุ่มผู้วิจัยได้ร่วมกิจกรรมที่ ๑ กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยการใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสอนงาน และการมอบหมายงาน เพื่อให้ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทของตน และเข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของตน กิจกรรมที่ ๒ การนิเทศภายใน เพื่อเป็นการประเมินว่าหลังจากที่เราได้ดำเนินกิจกรรมพัฒนาทั้ง ๒ กิจกรรม คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดสุวรรณคีรีวงศ์ มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนมากขึ้นน้อยเพียงใด และเมื่อมีความรู้แล้วก็เข้ามามีส่วนร่วมตามบทบาทหน้าที่ของตน^{๑๐๑}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ที่ต่างกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมแตกต่างกัน

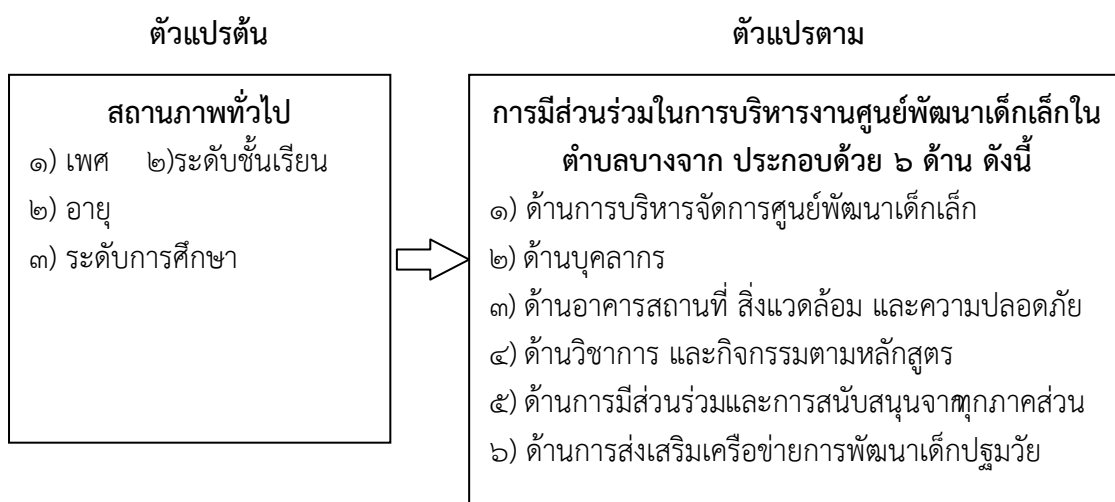
๒.๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ใน ๖ ด้าน ดังนี้ ๑) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒) ด้านบุคลากร ๓) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ๔) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ๕) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ ๖) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ๑) เพศ ๒) อายุ และ ๓) ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ๑) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๒) ด้านบุคลากร ๓) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ๔) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร ๕) ด้านการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ ๖) ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

^{๑๐๑}นิสกร นานรัมย์, “การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในด้านการบริหารจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดสุวรรณคีรีวงศ์ องค์การบริหารส่วนตำบลพยุ่ง อำเภอตอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (การบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๗), หน้า ๑๐๒ – ๑๐๓.

ภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย